

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
s.fs@regeringskansliet.se
paula.ericson@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95)

Socialdepartementets dnr S2022/00562

Inledning

Tingsrätten har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande. Tingsrätten har granskat betänkandet utifrån den verksamhet som bedrivs vid den egna myndigheten. Vidare har tingsrätten, i enlighet med särskilt önskemål i remissmissivet, granskat utredningens EU-rättsliga överväganden och slutsatser.

Tingsrätten avstyrker att något av förslagen genomförs. Om lagstiftningen genomförs har tingsrätten vissa synpunkter på bl.a. vilka begrepp som används.

Utredningens EU-rättsliga överväganden och slutsatser

Enligt kommittédirektivet är en förutsättning för utredningen att Systembolagets monopol säkras. Tingsrätten anser inte att det genom utredningen är klarlagt att en möjlighet till gårdsförsäljning kan kombineras med det svenska detaljhandelsmonopolet. Redan konstruktionen av den föreslagna regleringen, en tidsbegränsad lagstiftning med möjlighet att ”backa bandet”, ger uttryck för en osäkerhet kring den egna slutsatsen att förslaget inte riskerar att undergräva detaljhandelsmonopolet. I likhet med flera av experterna i utredningen ifrågasätter även tingsrätten den slutsatsen.

Tingsrättens uppfattning är att försäljningen av alkohol i Sverige kommer att bedömas mot art. 34 och art. 36 FEUF. Som Systembolagets expert Anna Domander framhållit i sitt särskilda yttrande kommer gårdsförsäljning omfatta fler försäljningsställen än vad Systembolaget har butiker, och begränsningarna av hur mycket en besökare får köpa genom gårdsförsäljning överstiger ett genomsnittligt köp på Systembolaget. Vidare leder förslaget till ökade öppettider, inklusive en återgång till söndagsförsäljning av alkohol. Även om försäljningsvolymerna sammantaget är låga är det enligt tingsrättens uppfattning långt ifrån säkert att EU-kommissionen och EU-domstolen skulle anse att regleringens begränsningar grundas på hänsyn till folkhälsan. Etableringen av en så omfattande försäljningsverksamhet riskerar också att utmana Systembolagets ställning som ett nationellt

handelsmonopol, vilket i förlängningen riskerar även det svenska detaljhandelsmonopolet.

Tingsrätten är vidare även av andra skäl kritisk till att gårdsförsäljning ska testas genom en tidsbegränsad reglering. Ett sjösättande av regleringen kommer innebära kostnader för skattebetalarna. I utredningen lyfts behovet av ytterligare föreskrifter, till exempel avseende besöksarrangemang, hantverksmässig tillverkning och kunskapsprov, vilka Folkhälsomyndigheten föreslås ta fram. Vidare innebär regleringen ett behov för kommuner och Polismyndigheten att upparbeta rutiner kring tillståndsgivning och tillsyn. Sammantaget kommer regleringen ta stora resurser i anspråk, vilket förefaller omotiverat om den inte är avsedd att bli permanent.

Att regleringen är tidsbegränsad till sex år innebär också att det inte finns tillräckligt med tid för prejudikatbildning. Det kan därmed vara svårt att utvärdera regleringen innan den upphör att gälla.

Sammantaget anser tingsrätten således att utredningens förslag inte bör läggas till grund för lagstiftning.

Övriga synpunkter

För det fall något av förslagen ändå genomförs har tingsrätten följande synpunkter.

Straffbestämmelser

I utredningen anges att straffbestämmelsen i 11 kap. 3 § 1 alkohollagen kommer att vara tillämplig på dels gårdsförsäljning utan tillstånd, dels gårdsförsäljning i strid med meddelat tillstånd. För att det senare ska vara möjligt att beivra är det av vikt att det av föreskrifter och tillstånd tydligt framgår var gränsen går för vad som är tillåtet respektive otillåtet. Detta innebär ett behov av detaljerade föreskrifter och tillstånd.

Begreppsanvändning

Tingsrätten ställer sig frågande till utredningens användning av vissa begrepp.

Lagstiftningen anges avse *gårdsförsäljning*. Den föreslagna regleringen kommer dock omfatta försäljning på platser som inte kan anses utgöra en gård och det primära förslaget har inte någon koppling till egen produktion eller landsbygd. Ett mer ändamålsenligt begrepp som bättre beskriver vad som avses bör övervägas.

Utredningen anger att förslaget innebär att småskaliga och oberoende tillverkare av *hantverksmässigt* tillverkade alkoholdrycker ges möjlighet till gårdsförsäljning. I den föreslagna lagtexten uppställs i denna del följande krav för gårdsförsäljningstillstånd: ”den karaktärgivande delen av tillverkningen som inte utgör blandning, spädning, filtrering eller liknande behandling av enklare art sker på tillverkningsstället”. Tingsrätten uppfattar lagtexten som en extensiv tolkning av begreppet hantverksmässigt, varför det kan ifrågasättas om lagstiftningen återspeglar att det ska röra sig om hantverksmässig tillverkning.

Provsmakning

Utredningen föreslår att den som har tillstånd till gårdsförsäljning också ska få erbjuda provsmakning i anslutning till försäljningen. Det framstår som oklart inom vilket regelverk en sådan provsmakning faller när det inte är

fråga om servering. För att undvika otydlighet bör det anges om en besökare måste vara 18 år eller 20 år för att få provsmaka dryck.

Denna remiss har handlagts av lagmannen Göran Lundahl, chefsrådmannen Anna-Karin Karlbom och tingsfiskalen Victoria Nilsson, referent.

Göran Lundahl

Victoria Nilsson